

27 Φεβρουαρίου

Τὸ ἑλληνικὸν θεάτρον ὁμοιάζει μὲ τὰ Τζῶα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα τὸν χειμῶνα περιπίπτουν εἰς λήθαρον. Εἶνε ἀλθές ὅτι οἱ συγγραφεῖς καὶ οἱ ἦθοποιοὶ προσπαθοῦν—καὶ φέτος μάλιστα προσεπάθησαν πολὺ—νάποδιώξουν τὸν λήθαρον· ἀλλ' ὁ τεχνικός καὶ ἀσθενέστατος οὗτος παλμός τοῦ χειμερῶνιου ζῶου πολὺ ὀλίγον βέβαια ὁμοιάζει πρὸς τὴν σφριγηλὴν καὶ πλημυροῦσαν ζῶην, τὴν παρατηρουμένην κατὰ τὸ θέρος. Τί νὰ γίνῃ! πρέπει νὰ συνειθίσωμεν εἰς τὴν ιδέαν ὅτι ὁ ὀργανισμὸς τοῦ ἑλληνικοῦ θεάτρον ἐπλάσθη διὰ νὰ ζῆ τὸ θέρος εἰς τὸ ὑπαιθρον, ὑπὸ οὐρανὸν αἴθριον, ἀστερόεντα καὶ ἀτμοσφαιραν θερμὴν. Τὸν ὅρον τοῦτον ἐπιβάλλει φαίνεται ἀπαραβάτως τὸ ἀθηναϊκὸν κλίμα ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων, εἶνε δὲ ἔθιμον ὑπαγορευθὲν ὑπὸ τῆς φυσικῆς ἀνάγκης ἢ κατὰ τὸν χειμῶνα ἀναχώρησις τῶν θιάσων καὶ ἢ κατὰ τὴν ὥραν ταύτην ἐκμετάλλουσι τῶν ἔξω ἑλλήνων—ἐν ὀνόματι τῆς τέχνης.

Διὰ τοῦτο πολὺ φοβοῦμαι ὅτι δὲν θὰ κινήσῃ σήμερον τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἀθηναίων ἢ ὀμιλία μου περὶ Θεάτρον. Ἀλλὰ πῶς εἶνε δυνατόν νὰ παραβλέψωμεν μερικὰ γεγονότα, ἐν τῶν ὁποίων μάλιστα εἶνε ἀρκετὸν σημαντικόν: ἐννοῶ τὴν 50ὴν παράστασιν, τὴν πανηγυρικῶς διεξαχθεῖσαν, τοῦ Λίγο ἀπ' Ὀλα, τῆς περιλαλήτου ἀθηναϊκῆς ἐπιθεωρήσεως τοῦ κ. Μιχαὴλ Λάμπρου. Ἄν δὲν ἀπατώμαι πρῶτην φοράν συνέβη εἰς ἔργον ἑλληνικὸν νὰ παιχθῆ πεντήκοντα φορές ἐν τῷ μῆτι καὶ τῆς αὐτῆς θεατρικῆς περιόδου. Οἱ ἀποβλέποντες εἰς τὴν ἑλλειψίν τῆς φιλολογικῆς ἀξίας, ἢ ὁποῖα χαρακτηρίζει τὸ ἄλλως φαιδρότατον ἔργον τοῦ κ. Λάμπρου καὶ μεμψιμοροῦντες διὰ τὴν ἀπαραδειγματίστον αὐτὴν ἐπιτυχίαν, νομίζω ὅτι ἔχουν ἄδικον. Ἴσα ἴσα, εἰς ὅλον τὸν κόσμον, τὰ ἔργα τὰ ἀριθμοῦνται τὰς περισσότερας παραστάσεις εἶνε τὰ στερούμενα βήθους καὶ ἀξίας φιλολογικῆς καὶ γραμμῆς ἐν τῷ μέτρῳ τῆς διανοητικῆς καὶ αἰσθητικῆς ἀναπτύξεως τοῦ πολλοῦ κόσμου, ὁ ὁποῖος τὰ ἐννοεῖ, τὰ ἀγαπᾷ καὶ τὰ ὑποστηρίζει. Οἱ ἐκλεκτοί, οἱ ἀνεπτυγμένοι, οἱ ἐννοοῦντες καὶ ἀγαπῶντες τὰ ἀνώτερα ἔργα, εἶνε τὸσον ὀλίγοι, δυστυχῶς,—καὶ ἢ ἀναλογία εἶνε σχεδὸν παντοῦ ἡ αὐτή,—ὥστε ἂν ὄχι καμμίαν, πολὺ ὀλίγας παραστάσεις εἶνε δυνατόν νὰ ἐπιτύχῃ ἔργον ἐκφεύγον ὅπωςδὴποτε τὴν ἀντίληψιν τοῦ πλήθους. Ἀπεναντίας, βλέπετε, τὸ πεντήκοντα παραστάσεις ἀριθμοῦν «Λίγο ἀπ' ὄλα» ἐνόησαν ὅλοι οἱ γηγενεῖς ἢ μουσικῆς του—εὐκόλος καὶ πεταχτὴ μουσικὴ, συμπτυχθεῖσα κατὰ τὸ παραδεδομένον σύστημα τῆς ἀπὸ ξένων «διψθερῶν ἀπο-

συλήσεως»—κυριαρχεῖ δημοτικωτάτη, τὰ δὲ ἄσματά του ἀπεστήθισαν ὅσοι οὐδὲ κατ' ὄναρ θὰ φαντάζεται βέβαια ὅτι θάποστηθίσουν ποτὲ τοὺς σοβαροτέρους τοῦ στίχους ὁ ποιητὴς των, ὁ κ. Λάμπρος Ἀστέρης. Θά μου παρατηρήσετε ἴσως ὅτι, ἂν κρίνωμεν ἀπὸ τὰ τόσον πολυπληθῆ ἀκροατήρια τοῦ «Λίγο ἀπ' Ὀλα», τὸ πλῆθος, ὁ πολὺς κόσμος ἀποτελεῖται παρ' ἡμῖν καὶ ἀπὸ πολλοὺς ἔχοντες ἀξιώσεις ἀνεπτυγμένων, πολιτισμένων, ἐξευρωπαϊσμένων καὶ κατὰ τὴν περιβολὴν καὶ κατὰ τὰς ἐξεις καὶ ἐνίοτε κατὰ τὴν γλώσσαν. . . . Ἐ, ὡς πρὸς αὐτὸ πιθανὸν νὰ ἔχετε δίκαιον καὶ τὸ φρονιμώτερον εἶνε νὰ διωπλήσωμεν, διότι καὶ ἀπὸ τοὺς ἀναγνώστας μας ἀκόμη θὰ δυσηρέσται πολλοὺς ἢ ἐξέτασις τοῦ θέματος.

Καθὼς ἀκούομεν, ἔπεσε καὶ τὸ «Ἐπεσε» τὸ νέον κωμειδύλλιον τοῦ κ. Κοτσελοπούλου, τὸ παρασταθὲν διὰ πρῶτην φοράν ὑπὸ τοῦ Θιάσου τῶν Ἀθηναίων, ἐν τῷ θεάτρῳ τῆς Κωμωδίας τὴν Πέμπτην. Δὲν τὸ εἶδομεν, δυστυχῶς, ὥστε νὰ εἴμεθα σήμερον εἰς θέσιν νὰ σας εἴπωμεν τὰς ἐντυπώσεις μας. Ἀλλ' ἂν πιστεύσωμεν μίαν ἐπιστολὴν δημοσιευθεῖσαν περὶ τούτου εἰς τὴν καθημερινὴν «Ἐστία» ὑπὸ ἀκροατοῦ, εἰς τὴν εἰλικρινεῖαν τοῦ ὁποίου δὲν ἔχομεν κενά λόγον νὰ δυσπιστῶμεν, τὸ ἔργον ἦτο **ἐκτροματικώτατον**. Χάριν τοῦ συγγραφῆως παραδεχόμεθα ὅτι ἡ φράσις εἶνε ὑπερβολικὴ· ἀλλὰ τοῦτο πάλιν δὲν μας ἐμποδίζει νὰ εἴπωμεν ὅτι τὸ ἐπιχείρημα, τὸ ὁποῖον ἔβηεν αὐτὸς ὁ ἴδιος ὑπὲρ τοῦ ἔργου του, ἐκίνησε τὸ γενικὸν μειδιάμα. «Ὅποιος ἀμφιβάλλει ὅτι τὸ «Ἐπεσε» εἶνε καλὸν—εἶπε περίου ὁ κ. Κοτσελόπουλος,—ἀς ἔλθῃ νὰ τὸ ἴδῃ!» Τί ὥρα! Τὸ συμφέρον τοῦ συγγραφῆως βέβαια εἶνε νὰμφιβάλλουν ὅσῳ τὸ δυνατόν περισσότερον, ὥστε τὸ ἀκροατήριόν του νὰ εἶνε ὅσῳ τὸ δυνατόν πολυπληθέστερον. Ἀλλ' ἂν ἡ παράστασις δὲν κατῶρθον νὰ ἐξαγάγῃ ἐκ τῆς ἀμφιβολίας τοὺς πειραματιζόμενους ἀκροατάς, ποῖος θὰ τοὺς ἀπεζημιῶμεν; Διὰ τοῦτο μόνον ἂν ἡ πρόσκλησις ἦτο δωρεάν, τὸ ἐπιχείρημα θὰ εἶχε κάποιαν ἀξίαν· τοῦλάχιστον θὰ ἐσπενδαν νάνταποκριθοῦν εἰς αὐτὴν ἱκανοί, ὥστε τὸ πεσμένον Ἐπεσε νὰ μὴ παριστάνεται πρὸ κενῶν ἐδωλίων. . . .

Ἀλλ' ἰδοὺ ὡς ἀποζημιώσις καὶ μία εὐχάριστος θεατρικὴ εἰδσις: Ὁ «Βουρκόλας» τὸ ἐν τῇ Εἰκ. Ἐστία δημοσιευθὲν δράμα τοῦ Ἀργύρου Ἐφταλιώτη παρεστάθη κατ' αὐτὰς μετὰ μεγάλης ἐπιτυχίας εἰς τὴν Βάρναν, ὑπὸ ἐρασιτεχνῶν. Ἡ ἐγχορῖα ἐφημερὶς Εὐξείνουσ δημοσιεύει μακρότατον ἄρθρον περὶ τῆς παραστάσεως πλῆρες ἐνθουσιασμοῦ. Ἄς το μελετήσῃ καλὰ οἱ θιασάρχαι μας. Πεντήκοντα παραστάσεις ἐντὸς τῆς αὐτῆς περιόδου ὁ Βουρκόλας δὲν θὰ κάμῃ βέβαια ποτέ· ἀλλ' εἶνε ἔργον τὸ ὁποῖον καὶ τοὺς ἦθοποιούς θὰ τιμῆσῃ καὶ τοὺς ἐκλεκτοὺς ἀκροατάς τῶν πέντε ἢ δέκα του παραστάσεων.

Γρ. Ε.

[Τὸ κάτωθι βαθὺ καὶ ἀληθῶς ἔξοχον διηγηματικὸν εἶνε ἔργον τοῦ ἐπιφανοῦς τῆς γοιητοῦ καὶ λογογράφου Γιαροσλάβ Φρχλίχη (Vrchlicky), ὅστις θεωρεῖται ἀντάξιός τοῦ Ἄϊνε καὶ τοῦ Λεονάου καὶ εἰς τῶν διαπρεπεστάτων συγγραμμάτων ποιητῶν τῆς Εὐρώπης.] Σ. τ. Δ.

ΠΟΙΗΣΙΣ ΚΑΙ ΠΕΖΟΤΗΣ

Κωστή Παλαμῆ.

Κατόικον καὶ οἱ δύο εἰς οἰκίαν ἀποκέντρου ὁδοῦ τῆς πρωτευούσης.

Ὁ ἄρτοποιός, κοντόχονδρος, εὐρύμομος, ἔχων μυῶνας, ἰσχυροὺς ὡς ἐκ σιδήρου, ἀποσκληρυνθέντας καὶ ὀγκωθέντας ὑπὸ τῆς ἐργασίας, κατεῖχεν ὀλόκληρον τὸ ἰσόγειον. Ἡ εὐσαρκία καὶ ἡ ἐπὶ τῆς μορφῆς του εὐχαρίστησις ἐμαρτύρουν ὅτι τὸ ἔργον του ἤκμαζε καὶ ὅτι οὐδένα πῶθεν δράσεως ἤσθάνετο ἐν ἄλλῳ κύκλῳ ἐνεργείας.

Τὸ ἄρτοποιεῖον, τὸ ὁποῖον ἐξέπεμπεν ἀδιακόπως θερμὴν πνοὴν καὶ ὀσμὴν ἀλεύρου καὶ φουρνισμένου ψωμοῦ συνεκινῶναι πρὸς τὸ πρατήριον τοῦ ἄρτου, ἔχον μεγάλα κιγκλιδωτὰ παράθυρα καὶ μικρὰν θύραν, εἰς ἣν ἐκρέματο κωδωνίσκος, ἀκαταπαύστως ὄλην τὴν ἡμέραν κωδωνίζων.

Ἵπέρανθ τοῦ ἄρτοποιοῦ κατόικει εἰς μυρεψός. Δὲν ἦτο χειροτέχνης τις, ἀλλ' ἤσθάνετο ἐαυτὸν ἐμψυχούμενον ὑπὸ ἐφευρετικῶν πνεύματος, καὶ ἐξῆκει διαρκῶς νὰ δημιουργήσῃ νέας καὶ ἀλλοτρόπους ὀσμάς. Τὸ ἄρωμα τῶν ἴων, τῶν ρόδων, τοῦ ρεζεδά, τοῦ γαρυφάλλου, τοῦ μόσχου ἐθεώρει κοινόν, χυδαῖον. Πολὺ ὀλίγον τὸν ἐμελεν ἂν τὰ ἀρώματα ταῦτα ἦσαν δημοφιλέστατα. Ὁλοκλήρους νύκτας διήρχετο εἰς τὸ στενὸν μικρὸν δωμάτιον τοῦ ὅπου ἀπεστάλαζε, συνεδύαζε, ἀνεμίγνυε, διύλιζε, ἐστράγγιζε καὶ ἔβραζεν. Ἄφινε καθ' ὀλοκλήριαν ἐλευθερὰν τὴν φαντασίαν του, καὶ πέραν ἐτι τῶν ὀρίων τῆς καλαισθησίας, μόνον καὶ μόνον διὰ ν' ἀνακαλύψῃ νέον κόσμον ἀγνώστων μέχρι τοῦδε ἀρωμάτων. Ἐκ φύσεως προετίμα τὸ δριμύ καὶ δύσοσμον, οἷα εἶνε παραδείγματος χάριν ἡ ὀσμὴ βραστῶν, ὑπερωρίμων, εἰς ἐλαφρὰν σῆψιν περιελθόντων ἀνανά' προετίμα ὀσμάς, αἵτινες διακλύουσι τὰς ἀρτηρίας ὡς παραχορδία βιολίου, ἢ βιαία ἀνάμιξις σφόδρα ἀντιθέτων καὶ δυσαρμόστων χρωμάτων.

Ἐνεκα τῆς ἀκαταπαύστου ἐργασίας εἶχε κυρτωθῆ πως οἱ ὀφθαλμοὶ του ἔλαμπον, ἡ δὲ ρίς του θὰ ἔλεγε τις ὅτι εἶχε προμηκυνθῆ ἐκ τῆς διηνεκοῦς ὀσφρήσεως ὀσμῶν.

Τὰ προϊόντα τῆς τέχνης του εἰς οὐδὲν μέγα κατάστημα ἐπώλει. Ὀλίγοις πελάτας εἶχε μόνον καὶ αὐτοὶ δὲν ἦσαν ἀσφαλεῖς. Ἐνίοτε ἤχει ὡς γνήσιος μουσικὸς τόνος, ἐν μέσῳ τοῦ ἀτελευτήτου κρότου τοῦ κωδωνίσκου τοῦ ἄρτοποιοῦ, καὶ τῆς ἰδικῆς του θύρας ὁ κωδωνίσκος, εἰσῆρχετο δὲ κόρη τις ἡ κυρία ἠδῶν ἀνέτων, ἡ νέος τις ἡ γεροντοπαλλήκαρον, οἵτινες, ἀφ' οὔ ἐπεθεώρων τέρῶματα, ἐξέλεγον ἐν καὶ ἀπῆρχοντο φέροντες ἐντὸς φαλιδίου ἐξ ὠραίου λελαξευμένου κρυστάλλου κατ' ἀνατολικὸν ἢ ἐνετικὸν τρόπον, σταγόνας τινὰς παραδόξως εὐωδιῶντος ἀρώματος, ἐν ᾧ ἡ ὀσμὴ τοῦ ὀποπόναξ συνεμίγνυτο μετὰ τὴν εὐωδιᾶν κινεζικοῦ λειρίου ἢ ἡ σφοδρὰ εὐωδιὰ τῆς ἀμβάρεως ἡλάλαζε θριαμβευτικῶς ὑπὲρ τὴν ὡς ψυχὴν γεροντοκόρης ὀσμὴν τοῦ ρεζεδά.

Οι αγορασταί ἐγίνοντο ὁσημέραι σπανιώτεροι—ἀλλ' ὁ μυρεψὸς ἔμενεν ἀδιαπτῶτως κεκυφῶς ἐπὶ τοῦ ἔργου του, νέας ποθῶν ἐντυπώσεις, νέας σταγόνας τῶν διυλισμένων ψυχῶν τῶν ἀνθρώπων ἐπιζητῶν.

Ὁ κωδωνίσκος τοῦ ἀρτοποιεῖου ἐκρούετο ὁλονὲν ζωιδέστερον ἤκούοντο ἕως ἐπάνω τὰ παζαρέματα τῶν ἀγοραστῶν, τὸ ἐπὶ τῆς τραπέζης ῥιπτόμενον χρῆμα, ἡ φαιδρὰ φλουαρία τῶν ζυμωτῶν καὶ τῶν ὑψηρετῶν, οἱ γέλωτες τῶν παιδιῶν, ὁ βαρὺς κρότος τῶν φορτηγῶν ἀμαξίων. Ποικίλος θόρυβος καὶ ζωὴ... Μέχρι βαθείας νυκτὸς διήρκει ἡ ὄχλοδὴ ἐκείνη, ἔπειτα κατέπαυε ἡ δύνατο δὲ τις ν' ἀκούσῃ πῶς ἐκαθαρίζετο καὶ ἀνήπτετο ὁ φούρνος, πῶς ἐφουρνίζοντο καὶ ἐξεφουρνίζοντο τὰ ψωμιά. Ἐπειτα ἐπήρχετο πλήρης σιωπῆ· ἀλλὰ μετὰ δύο ὥρας, πρὸ τῆς χαραυγῆς, ἤρχιζεν ἐκ νέου ὁ θόρυβος τῆς ζωῆς.

Κατὰ τὰς νύκτας ἐκείνας ὁ μυρεψὸς ἐκάθητο μόνος ἐπὶ τοῦ ἄνω πατώματος, κύπτων ἐνώπιον βιβλίων, ἐμπροσθεν ἀνθρώπων ἐξωτικῆς βλαστήσεως, πρὸ διαφόρων οὐσιῶν εἰς σῆψιν περιελθουσῶν, ἐξ ὧν δι' εὐφῶν ἀναλύσεων ἢ συνδυασμῶν ἐξῆγε τὴν ἐν αὐτοῖς λαυθάνουσαν ἢ ὑπνοῦσαν ψυχὴν τῆς εὐδαιας.

Κατὰ τὰς νύκτας ἐκείνας ἤκουεν, ἐν τῇ σιωπῇ τῇ βαθείᾳ, ἀντηχοῦν ἐκ τῆς σκάφης τὸ θαυμάσιον ἄσμα τοῦ Ψωμιοῦ. «Εἶμαι τὸ μάννα τῶν πτωχῶν, ἡ ἀγία Κοινωνία ἡ δίδουσα ζωὴν εἰς τοὺς βεβαρημένους καὶ τοὺς κουρασμένους ἐκ τῆς ἐργασίας. Ἐκαστον ψιχίον μου εἶνε ἱερόν· εἶνε ἰδρῶς τοῦ ἐργάτου, εἶνε δάκρυον τῶν ὄρφανῶν. Ἐμβάλλω ζωὴν, διότι εἶμαι ζωὴ, ἀναρῶμαι ἀπὸ τοὺς κόλπους τῆς γῆς, κρατύνομαι καὶ αὐξάνω, ἀποπνέω ὁσμὴν μητρὸς· εἶμαι σὰρξ καὶ γάλα· ἐντὸς μου εὐρίσκονται τὰ φωσφορικά ἔμβρυα διὰ τὸν ἐγκέφαλον τὸν διανοούμενον ἀλλὰ καὶ τὰ μυϊκὰ κύτταρα διὰ τὴν χεῖρα τοῦ ἐργάτου. Εἶμαι τὸ μάννα τῶν πτωχῶν, ἡ ἀγία Κοινωνία ἡ δίδουσα ζωὴν εἰς τοὺς βεβαρημένους καὶ κουρασμένους ἐκ τῆς ἐργασίας».

Ὁ μυρεψὸς ἤκουε τὸ παράδοξον ἄσμα, καὶ μεγάλαι σταγόνες δακρύων κατέβρεχον τὰς ὠχράς, ἰσχνὰς παρειάς του. Ἐκ δὲ τῆς καρδίας του ἀνῆλθε μεγάλη προσευχὴ πρὸς τὸν οὐρανόν·

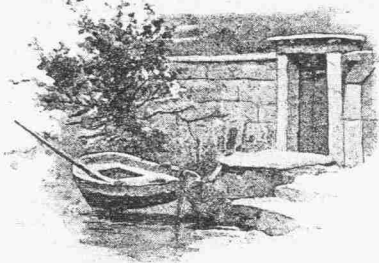
— ὦ Θεέ μου, πόσον εὐτυχῆς εἶνε ὅσοι εἰμποροῦν νὰ κάμνουν τὸν κόσμον εὐτυχῆ μετὰ κατὰ κοινὸν καὶ συνειθισμένον· καὶ ὅμως σ' εὐχαριστῶ ὅτι δὲν μ' ἔκαμες ψωμῶν ὅπως αὐτὸν ἐδῶ κάτω, ὅτι μοῦ ἔδωκες νὰ πῶ τὸ ὅπιον τῶν ἐκλεκτῶν, ἔστω ἀκόμη καὶ μεθυσίαν τῆς ζωῆς.

Ἀλλὰ τὴν αὐτὴν στιγμὴν ἔθηκε τὴν χεῖρά του εἰς τὸ θυλάκιόν του, ἐξέβαλε δύο μεταλλικὰ κεράτια, τὰ ἐξύγισεν εἰς τὴν χεῖρά του, καὶ ἐψιθύρισε μεθ' ὀδύνην μειδιάμα·

— Εἶνε ὦρα νὰ πάγω ν' ἀγοράσω ψωμί!

[Ἐκ τοῦ γερμανικοῦ]

A. Π. Κ.

ΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΠΛΩΡΗΣ

ΚΑΚΟΣΗΜΑΔΙΑ¹

Καὶ ἀποκαμωμένος, καταϊδρωμένος, ἀκούμπισεν ἀγκομαχῶντας στὴν κουπαστὴ παραιτῶντας τὴν τσάγκρα. Ἀλλὰ τὴν ἴδια ὦρα ἀντήχησε σπαραχτικὴ ἡ φωνὴ τῆς κουκουβάγιας ἀπάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι του:

— Κουκουβάου!...κουκουβάου, βάου!..

Τὸ ἀναθεματισμένο πουλί τόσῃ ὥρᾳ ἦταν χωμένο στὸ ξάρτι κ' ἐμεῖς εἰδηση δὲν εἴχαμε. Στὴ φωνὴ εὐθὺς ἐτινάχτηκεν ὀρθὸς ὁ καπετάνιος, σὰν ξαφνισμένο ἄλογο, ἄδραξε τὴν τσάγκρα καὶ τρελλὸς ἀπὸ τὸ θυμὸ ἀγριοφώναξε:

— Στὸ τιμόνι, Μπαρμπατρίμη! στὸ τιμόνι κι' ἀπάνου του!...

Ἀφήσαμε ὅλοι τὰ πανιά ὅπως ἦσαν κ' ἐπῆρε καθένας τὴ θέση του. Ὁ Μπαρμπατρίμης ὁ ναύκληρος μετὰ μιὰ τιμονιά ἐγύρισε τὴ γολέτα ἀπὸ τὴν Ἐρημόμηλο κατὰ τὰ Γερακούνια. Ἦταν ἐπικίνδυνον τὸ μέρος ἐκεῖνο γιὰτ' ἔχει ρέμματα ὀρητικὰ κ' εὐκολα ἤμπορεῖ νὰ σὲ ξεπέσει. Ἐρημόμηλο ξεπέσης Γερακούνια καταντᾶς, ἔλεγαν οἱ παλαιοί. Ἀλλὰ ὁ Μπαρμπατρίμης εἶχε στιβαρὸ κ' ἐπιδέξιο χέρι· ὅταν ἐχούφτανε τὸ τιμόνι λαχτάρα τὸ ἔπιανε· εἶχε καὶ μάτι δυνατὸ ποῦ ἤμποροῦσε τριῶν ἡμερῶν πούλια νὰ διακρίνῃ. Ὡστε δὲν εἴχαμε φόβο καὶ μετὰ πανιὰ γεμάτα ἀρχίσαμε πάλι τὸν τρελλὸν ἀγῶνα.

Ἡμαστέ ὅμως ὅλοι ἀφανισμένοι ἀπὸ τὸν κόπο καὶ τὴ ζάλη. Ἐπιάσθηκα, θυμοῦμαι, τὰ λαίμοτραχλά μου ἀπὸ τὸ γύρισμα, καὶ οἱ φλέβες ἐπρόβαλαν ἀπὸ τὸ πετσί χονδρὲς σὰν ἔμπολα· κατάντησε νὰ μὴν ἤμπορῶ νὰ στρίψω τὸ κεφάλι ζερβοδέξα ἀλλ' ἔστριφτα καὶ τὸ κορμὶ μαζί σὰν τὸ μονοκόκκαλο λύκο. Ἀπάνω στὰ νεφρὰ ἐνόμιζα πῶς ἤμουν ζωσμένος μετὰ μολύβια καὶ τὰ καλαμποπόδαρά μου ἔτρεμαν σὰν τοῦ ἀλόγου ποῦ τὸ πιάνει τὸ ριό του. Ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμὴ μιὰ πανάδα ἐπενοῦσε μπροστά στὰ μάτια μου κ' ἕνας πόνος φριχτὸς σὰν σιδεροστέφανο ἔζωνε τὸ μέτωπό μου καὶ μ' ἔπιανε ζάλη ποῦ ἔλεγα τότε θὰ πέσω ἀπὸ τὰ πόδια μου..

Καὶ τὸ πουλί τὸ πλᾶνον δὲν εἶχε σκοπὸ νὰ πάψῃ τὸ παιγνίδι του. Μαῦρο σὰν χοῦφτα γῶμα, συμμαζωμένο ἐπετοῦσε στὸν ὠχρὸν αἰθέρα, ἀργὰ ἀργὰ λὲς κ' ἐφρόντιζε νὰ μὴ τὸ χάσουμε ἀπὸ τὰ μάτια μας καὶ τότε ἔκανε γύρους στὴ γολέτα, τότε ἐχαμηλοπετοῦσε κ' ἐπέραν σὰν σαῖτα ἀνάμεσ' ἀπὸ τὰ πανιά κ' ἐχάωνε μέσα στὴς στραλιέρες κ' ἐκαθαλίκευε τὸν τρίγχο κ' ἐδιάβαινε κάτω ἀπὸ τὰ κουρτελατσίνια κ' ἐκαθόταν στὸν ἔξω φλόκο· κ' ἔξαφνα μετὰ φωνὴς καὶ σφεροκοπήματα ἐπηδοῦσε στὴ γολέτα, ἐκατέβαινε στὸ φλίς, ἐρροβολοῦσε στὴ μπούμα καὶ ἀποκεῖ ρίχνοντας ἄλλη φωνὴ, ἀφινόταν

στὸν κούφιον ἀέρα κ' ἐξανάρχιζε τὸ ἴδιο παιγνίδι του, τὸ αἰώνιο κλωθογύρισμά του.

— Πίσω μου, διάολε!... ἔλεγε σταυροκοπούμενος ὁ μαυροκαπετάνιος, κατὰ-πληκτος ἀπ' αὐτὰ του τὰ κινήματα.

— Μωρὲ τὸ κεφάλι μου κόβω, καπετάνιε πῶς δὲν εἶνε πουλί αὐτὸς ὁ πειρασμός· εἶπε μιὰ στιγμὴ ὁ Μπαρμπατρίμης ὁ ναύκληρος· πιάσε, λέω, τὴν τσάγκρα μετὰ τὸ ζερβὶ νὰ μὴ στὴν πάρη... Δὲν ἀκοῦς μιὰ ὦρα τότε τὸ σκυλί πῶς γρινιάζει.

Ἀληθινὰ ὁ Πιστὸς ὁ σκύλος μας, πεσμένος στὴν πλῶρη, συμμαζωμένος λὲς κ' ἐφρόντιζε νὰ γίνῃ ὅσο τὸ δυνατόν ἐλάχιστος, μετὰ τὴν οὐρὰ κρυμμένη στὰ σκέλια, τὸ κεφάλι ριγμένο ἀπάνω στὰ μπροστινά του πόδια, τ' αὐτιά κρεμασμένα, ἀνοιγοσφαλοῦσε τὰ μάτια του κ' ἐγρινιάζε μὴ τολμῶντας ν' ἀλυχτήσῃ ἀπὸ τὴν παρουσία κακοῦ φαντάσματος. Ἐνας μετὰ τὸν ἄλλον ἄρχισε νὰ μᾶς πιάνῃ κ' ἐμᾶς τρομάρα καὶ ἀρχίσαμε τὰ σταυροκοπίματα, ἄλλος φιλόνας τὸ φυλαχτὸ του, ἄλλος πέρνοντας στὴν τσέπη του κερὶ τοῦ Ἐπιτάφιου καὶ ἄλλος λέγοντας μέσα του θρησκευτικὰ τροπάρια. Ὁ διάβολος συχνὰ κάνει τέτοια παιγνίδια στὰ καρδιά. Ὁ καπετάνιος καθὼς εἶδεν ἔτσι τὸ σκυλί ἐσταυροκοπήθηκε κ' ἔπιανε μετὰ τὸ ζερβὶ τοῦ χέρι τὸ σκαντάλι.

Τέλος ἦρθε μιὰ στιγμὴ ποῦ εἶπαμε πῶς ἐτελείωσαν πιά τὰ βάσανά μας. Ἡ κουκουβάγια κουρασμένη φαίνεται, ἄρχισε ν' ἀργοπετᾶ τότε καὶ νὰ χαμηλώνῃ κ' ἔξαφνα ἐβρόντησε χάμου στὸ κατὰστρωμα.

— Βάρ' τῆς· ἐφανάξαμε ὅλοι ὁμόφωνοι.

Ἄλλ' ὥστε νὰ ξαμώσῃ ὁ καπετάνιος, διάργυρος ἐγάθηκεν ἀπὸ μπροστά μας ὁ πειρασμός. Ὁ καπετάν Κρεμύδας ἄρχισε νὰ τὰ βάνῃ μ' ἐμᾶς καὶ νὰ μᾶς βρίζῃ πῶς δὲν τοῦ μιλήσαμε ἐγκαίρως. Ἀλλὰ τὴν ἴδια ὦρα βλέπω τὸν Μπαρμπατρίμη νὰ παραιτῆ τὸ δοιάκι· καὶ ἀρκουδιζόντας νὰ πλησιάζῃ στὸν καπετάνιο καὶ μετὰ χερνομιές νὰ τοῦ δείχνῃ τὸ σχοινὶ τῆς μεσανθῆς στραλιέρας τὸ πουλί.

— Βάρ' τῆς!

Μπάμ! ἀντήχησε στὸν ἤσυχον αἰθέρα καὶ καπνὸς μετὰ σκάγια καὶ στουπιὰ ἔπεσε τετραπανωτὰ στὰ πανιά, σὰν νὰ τὰ ἔδερνεν ἄδρῳ γαλάζι. Ἀλλὰ σύνωρα μετὰ τὴν νουφειὰ ἕνας ἄλλος χτύπος συκρατητὸς ἀντήχησεν, ὅπως ὅταν πέφτει δένδρο συκλαδοκορμόρριζο κ' ἐπέσαμε ὅλοι στὸ κατὰστρωμα προύμιτα.

Ὁ διάβολος ἔκαμε τὸ σκοπὸ του. Μιὰ στιγμὴ ποῦ παράτησεν ὁ ναύκληρος τὸ τιμόνι, μᾶς ἄρπαξε τὸ ρέμμα στὰ κλωθογυρίσματά του, μᾶς ἐσπρωξε ἀπάνω στὰ Γερακούνια καὶ ἡ δούλια μας γολέτα ἀνοιξε στὰ δύο σὰν καρδί. Καὶ μετὰ ἀπὸ τὴ θαυμῆ ἐρημία τοῦ νησιοῦ, ἀνέβηκε γιὰ τελευταία φορά, πιὸ ἄγρια καὶ πιὸ αἰμοτοπήχτρα ἡ φωνὴ τῆς κουκουβάγιας, κραυγὴ νικητήριος συφορᾶς καὶ δακρύων.

— Κουκουβάου!...κουκουβάου, βάου!..

— Ἄχ, μ' ἔχασες πειρασμέ!... ἐβρου-

¹ Τέλος· ἴδε σελ. 69.